

Bydgoszcz, 26 kwietnia 2023 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.III.9421.3.81.2022.HP/EA

**Pani
Beata Żołnierowicz
Dyrektor
Domu Pomocy Społecznej
w Barcinie**

Szanowna Pani Dyrektor,

stosownie do art. 128 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.), zwanej w dalszej treści „ustawą”, przekazuję niniejsze zalecenia pokontrolne.

Inspektorzy Wydziału Polityki Społecznej, działający na podstawie upoważnienia Wojewody Kujawsko-Pomorskiego przeprowadzili kontrolę doraźną w Domu Pomocy Społecznej w Barcinie, przy ulicy Polnej 30 - zwanym dalej również Domem, DPS lub jednostką.

Zakres kontroli obejmował realizację zadań oraz jakość świadczonych usług zgodnie z obowiązującymi standardami, ze szczególnym uwzględnieniem przestrzegania praw mieszkańców. Kontrolą został objęty stan bieżący.

Celem kontroli było przedstawienie stanu faktycznego w obszarze objętym tematyką kontroli, w tym ustalenie ewentualnych nieprawidłowości oraz ich zakresu i skutków. Szczegółowe wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, który w dniu 21 marca 2023 r. został podpisany przez Dyrektora jednostki podlegającej kontroli, do treści którego nie zostały wniesione zastrzeżenia.

W trakcie kontroli ustalono, iż Dom Pomocy Społecznej w Barcinie wpisany został do Rejestru Domów Pomocy Społecznej prowadzonego przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego i posiada zezwolenie, wydane na czas nieokreślony, na prowadzenie Domu dla osób przewlekle psychicznie chorych, z liczbą miejsc rzeczywistych 70.

Dom prowadzony jest przez powiat żniński. Podstawę prawną funkcjonowania jednostki stanowią Statut Domu Pomocy Społecznej w Barcinie, uchwalony Uchwałą Nr XXXV/273/2006 Rady Powiatu w Żninie z dnia 22 czerwca 2006 r. w sprawie nadania statutów jednostkom budżetowym Powiatu Żnińskiego oraz Regulamin Organizacyjny Domu Pomocy Społecznej w Barcinie, uchwalony Uchwałą Nr 122/2020 Zarządu Powiatu w Żninie z dnia 20 stycznia 2020 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Organizacyjnego Domu Pomocy Społecznej w Barcinie.

W trakcie kontroli ustalono, że w DPS opracowano procedury, instrukcje i zarządzenia dotyczące funkcjonowania mieszkańca, ochrony zdrowia, sytuacji losowych i inne, które regulują sposób postępowania w jednostce.

W zakresie realizacji usług bytowych ustalono, iż jednostka mieści się w budynku wolnostojącym, wielokondygnacyjnym. Nieruchomość otoczona jest terenem zielonym zagospodarowanym na potrzeby mieszkańców.

Budynek wyposażony jest w windę umożliwiającą osobom niepełnosprawnym przemieszczanie się między kondygnacjami oraz prowadzącą do jadalni platformę schodową, która w dniu kontroli nie była sprawna. Zgodnie z informacją udzieloną przez Dyrektora jednostki, urządzenie zostanie wymienione na nowe z uwagi na brak możliwości naprawy obecnie zainstalowanego. Planowany termin zakupu oraz montażu platformy wyznaczono w terminie do 31.05.2023 r.

Do dyspozycji osób zamieszkujących w domu przeznaczono pokoje dwu i trzyosobowe oraz jedną jednoosobową izolatkę, wyposażone zgodnie z obowiązującym standardem. W Domu znajdują się również pomieszczenia ogólnodostępne, w tym: jadalnia, pokój dziennego pobytu z kuchenką pomocniczą, pracownię terapii zajęciowej, kaplica, sala do rehabilitacji, pokój gościnny, palarnia, gabinet medycznej pomocy doraźnej, rozmieszczone na kondygnacjach od 0 do 2 oraz pomieszczenie pomocnicze do prania i suszenia, które zlokalizowano na poziomie -1. Z uwagi na fakt, iż zamontowany w budynku dźwig osobowy nie zjeżdża do tej kondygnacji, stanowi to przeszkodę dla osób z niepełnosprawnością ruchową i uniemożliwia im swobodny dostęp do tego pomieszczenia.

Obiekt jest wyposażony w system alarmu przeciwpożarowego oraz system przyzywowo-alarmowy, przy czym pokoje osób leżących wyposażone są w nadajniki radiowe, w celu umożliwienia tym osobom skorzystanie z sygnalizacji.

W budynku mieszkalnym do dyspozycji mieszkańców przeznaczono 10 pomieszczeń higieniczno-sanitarnych ogólnodostępnych, zlokalizowanych w ciągach komunikacyjnych oraz 8 łazienek zlokalizowanych przy pokojach, w tym jedna łazienka w pokoju stanowiącym izolatkę. Łazienki wyposażone są w miejsca kąpielowe, które stanowią prysznice lub wanny, umywalki i toalety. Miejsca te zaopatrzone w pochwyty oraz inny sprzęt ułatwiający osobom mniej sprawnym korzystanie z nich.

Jednostka zapewnia mieszkańcom 4 posiłki dziennie: śniadanie, obiad, podwieczorek oraz kolację, uwzględniając wytyczne w zakresie godzin posiłków wynikające z zapisów ustawy, tj. dla każdego z posiłków czas wydawania wynosi 2 godziny. Posiłki przygotowywane są na miejscu w kuchni Domu przez zatrudniony personel. Jadłospisy opracowywane przez dietetyka uwzględniają również posiłki dietetyczne, zgodne ze wskazaniami lekarza. Podstawowe produkty żywnościowe oraz napoje dostępne są przez całą dobę. Mieszkańcy spożywają posiłki w jadalni lub w pokojach mieszkalnych, a w razie potrzeby są karmieni.

Osoby zamieszkujące Dom są zaopatrzone w odzież i obuwie oraz środki higieny osobistej, przybory toaletowe i ręczniki. W przypadku osób, które same nie są w stanie zapewnić sobie środków czystości, wyposażane są w niezbędne kosmetyki przez jednostkę.

Dom zapewnia mieszkańcom korzystanie ze świadczeń zdrowotnych na zasadach ogólnie obowiązujących w ramach ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia. Mieszkańcy na podstawie deklaracji wyboru świadczeniodawcy udzielającego świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej objęci są opieką Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Barcinie. Ponadto mieszkańcy korzystają również z wizyt w poradniach specjalistycznych według zleceń lekarskich i zaleceń poszpitalnych. Na terenie Domu prowadzona jest rehabilitacja w specjalnie przeznaczonym do tego i wyposażonym pomieszczeniu.

Dom zatrudnia lekarza psychiatrę. Wizyty odbywają się raz w tygodniu na terenie jednostki lub w nagłych przypadkach w formie teleporad. W badanym zakresie Dom wypełniał warunki niezbędne do efektywnej realizacji usług opiekuńczych i wspomagających poprzez zapewnienie mieszkańcom kontaktu z psychologiem. Spotkania ze specjalistą odbywają się jeden raz w miesiącu w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Barcinie. W Domu prowadzony jest rejestr wizyt u psychologa.

Celem zapewnienia mieszkańcom opieki pielęgniarskiej w jednostce zatrudniono cztery pielęgniarki w ogólnym wymiarze czasu pracy 2,5 etatu. Personel pielęgniarski pracuje w ramach dyżurów 12 godzinnych dziennych i nocnych oraz 8 godzinnych rannych. Podczas dyżurów dziennych opiekę pielęgniarską zapewnia przeważnie jedna pielęgniarka. W przypadku dyżurów nocnych opiekę sprawuje również jedna pielęgniarka, aczkolwiek sytuacje te zdarzają się sporadycznie. Większość dyżurów nocnych pozostaje bez obsady pielęgniarskiej.

Realizując zapis § 5 ust.1 pkt 2 lit. a i b rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej, stwierdzono iż mieszkańcom świadczone są usługi opiekuńcze polegające na udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych oraz pielęgnację. W tym celu Dom zatrudnia personel opiekuńczy, w tym opiekunów i opiekunów medycznych.

Jednostka realizuje także usługi wspomagające w zakresie umożliwienia udziału w terapii zajęciowej, prowadzonej w formie biblioterapii, ergoterapii, muzykoterapii, zajęć manualno-plastycznych. Realizowane są również treningi, w tym rozwijania zainteresowań, umiejętności spędzania wolnego czasu, umiejętności rozwijania prawidłowych kontaktów społecznych i interpersonalnych oraz trening poznawczy możliwości fizycznych. Ponadto jako formy spędzania czasu wolnego oferuje się: spacerów grupowe i indywidualne, gimnastykę poranną, gimnastykę aktywizującą, układanie puzzli, granie w gry planszowe, oglądanie programów multimedialnych, wyjazdy na basen, wycieczki rowerowe i inne.

Prawa i obowiązki mieszkańców określone zostały w Regulaminie Organizacyjnym Domu oraz w Regulaminie Mieszkańców. Zgodnie z powyższymi dokumentami osobom zamieszkującym Dom zapewnia się prawo do: godnego traktowania, poszanowania intymności, całodobowej opieki, zaspakajania niezbędnych potrzeb zdrowotnych, bytowych, społecznych, religijnych, do korzystania z opieki lekarskiej i pielęgniarskiej, swobodnego dysponowania swoim majątkiem, przyjmowania gości na terenie domu, zgłaszania skarg i wniosków, bezpłatnego przechowywania środków depozytowych, dokonywania wyboru pracownika pierwszego kontaktu, uzyskania pomocy i ochrony prawnej. W toku analizy powyższych dokumentów stwierdzono, iż niektóre zapisy są niespójne i powtarzają się.

Podczas czynności kontrolnych poddano weryfikacji czy zapisy regulaminów są przestrzegane. Ustalono, iż mieszkańcom zapewnia się dostęp do informacji poprzez umieszczenie na tablicach rozmieszczonych na każdym piętrze ogłoszeń dotyczących planów zajęć terapeutycznych, zbliżających się wydarzeń, imprez okolicznościowych, spotkań społeczności Domu i innych spraw bieżących. Zamieszczono tam też obowiązujący w jednostce Regulamin Mieszkańców.

Możliwość zaspokojenia potrzeb religijnych zapewnia się poprzez udział mieszkańców w praktykach religijnych i spotkania z kapłanem w parafii lub kaplicy na terenie Domu. Jednostka zapewnia bezpieczne przechowywanie środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych, według zasad zawartych w obowiązującej procedurze. W DPS utworzono radę mieszkańców, w skład której wchodzi przewodniczący oraz dwóch członków wybranych w wyniku głosowania na okres czterech lat. Mieszkańcy uczestniczą także w spotkaniach

społeczności Domu, co umożliwia im współdecydowanie, podejmowanie decyzji i wspólne rozwiązywanie problemów, poprzez co Dom stwarza warunki do rozwoju samorządności.

Ustalono, iż mieszkańcy mają możliwość swobodnego poruszania się na terenie DPS, jak również wychodzenia poza teren obiektu, wyjazdów do rodzin, znajomych i urlopowania. Osoby zamieszkujące w Domu mogą też skorzystać z możliwości przyjmowania gości na terenie jednostki.

Mieszkańcom winno się zapewnić regularny kontakt z Dyrektorem Domu w określonych dniach tygodnia podanych do wiadomości w dostępnym miejscu oraz możliwość zgłaszania i załatwiania skarg i wniosków. Stwierdzono, iż zapisy regulujące powyższe prawo mieszkańców są niespójne w zakresie godzin, w jakich mieszkaniec może zgłaszać swoje sprawy do Dyrektora. Wskazać również należy, iż dokumentacja nie określa trybu wnoszenia skarg oraz terminu i sposobu ich rozpatrywania. Ponadto informacja o dniach i godzinach możliwości kontaktu z Dyrektorem Domu nie została w opinii inspektorów wystarczająco wyraźnie wyeksponowana w dostępnym miejscu, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 10 lit f rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej.

Prawa i obowiązki mieszkańców określone zostały w Regulaminie Mieszkańców.

Wśród mieszkańców 25 osób jest całkowicie ubezwłasnowolnionych, a 10 osób częściowo. Ponadto na dzień kontroli jeden z mieszkańców miał nieprawomocne postanowienie o częściowym ubezwłasnowolnieniu oraz wobec jednego mieszkańca wszczęto procedurę o częściowym ubezwłasnowolnieniu. Funkcję opiekunów prawnych i kuratorów pełnią pracownicy Domu, rodzina lub osoby obce. Jak ustalono w Domu Pomocy Społecznej w Barcinie nie stosuje się przymusu bezpośredniego, jak też nie opracowano procedury w tym zakresie. Mieszkańcy pozostają pod stałą opieką Poradni Zdrowia Psychicznego w Barcinie. Z chwilą zaobserwowania przez personel niepokojących objawów w zachowaniu mieszkańca podejmowane są odpowiednie działania. Pielęgniarka pełniąca dyżur podaje leki doraźne, zgodnie z wcześniejszym zaleceniem lekarskim i konsultuje się z lekarzem psychiatrą. Jeżeli sytuacja tego wymaga wzywane jest pogotowie ratunkowe oraz policja. Pod nieobecność pielęgniarki w powyżej zaistniałej sytuacji, pogotowie ratunkowe i policję wzywa opiekun pełniący dyżur. W jednostce opracowano „procedurę postępowania w Domu Pomocy Społecznej w Barcinie w przypadku myśli samobójczych mieszkańców”. Dokument nie zawiera zapisów wskazujących na stosowanie środków przymusu.

W ocenie organu, biorąc pod uwagę typ domu, zasadne jest opracowanie procedury stosowania przymusu bezpośredniego oraz utworzenie rejestru w tym zakresie, na wypadek ewentualnego pojawienia się zachowań wymagających natychmiastowej reakcji w czasie oczekiwania na przyjazd służb ratunkowych.

W trakcie czynności kontrolnych przeprowadzono rozmowy z mieszkańcami zarówno w obecności personelu, jak i na osobności. Mieszkańcy oświadczyli, iż pracownicy Domu nie stosują wobec nich przemocy fizycznej. Nie byli nigdy świadkami aby opiekunki krzyczały, biły, szarpały, popychały lub unieruchamiały kogoś.

Dom poddawany jest regularnym kontrolom Sądu Rejonowego w Szubinie. Ostatnia kontrola przeprowadzona została w dniu 28.10.2022 r. i dotyczyła następujących zagadnień: prawidłowości prowadzenia dokumentacji stanowiącej podstawę przyjęcia do Domu i przebywania w niej osób z zaburzeniami psychicznymi, prawidłowości prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej świadczeń zdrowotnych stwarzających podwyższone ryzyko dla osób z zaburzeniami psychicznymi, współdziałania placówki z rodzinami

i opiekunami osób z zaburzeniami psychicznymi oraz prawidłowości i terminowości załatwiania skarg i wniosków. W badanym zakresie kontrola nie wykazała nieprawidłowości. Odstąpiono od wydania zaleceń pokontrolnych.

Mając na uwadze powyższe oraz w oparciu o ustalenia zawarte w protokole kontroli, Wojewoda Kujawsko-Pomorski, ocenia kontrolowany wycinek działalności **pozytywnie z uchybieniami**¹.

W związku z zakończeniem postępowania kontrolnego, działając w oparciu o art. 128 ust. 1 ustawy, przekazując powyższe uwagi i wnioski Wojewoda Kujawsko-Pomorski zaleca:

1. Wygospodarować miejsce na pomieszczenie pomocnicze do prania i suszenia na takiej kondygnacji domu, gdzie możliwy jest dostęp z poziomu dźwigu osobowego, celem umożliwienia skorzystania z tego pomieszczenia mieszkańcom wykazującym trudności w poruszaniu się.

Termin realizacji: bez zbędnej zwłoki

2. Dokonać wymiany uszkodzonej platformy przyschodowej prowadzącej do jadalni budynku, zgodnie z pisemną informacją przekazaną podczas czynności kontrolnych.

Termin realizacji: 31 maja 2023 r.

3. Wyeksponować na tablicy ogłoszeń zapisy dotyczące praw mieszkańców z uwzględnieniem informacji o możliwości kontaktu z dyrektorem domu w określonych dniach i godzinach.

Termin realizacji: bez zbędnej zwłoki

4. Ujednolicić zapisy Regulaminu Organizacyjnego Domu i Regulaminu Mieszkańców w taki sposób, aby obowiązujące zasady były spójne.

Termin realizacji: bez zbędnej zwłoki

5. Określić w dokumentach regulujących zasady w Domu sposób i tryb wnoszenia przez mieszkańców skarg i wniosków.

Termin realizacji: bez zbędnej zwłoki

6. Opracować procedurę stosowania przymusu bezpośredniego, zgodną z zapisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123) oraz Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie stosowania przymusu bezpośredniego wobec osoby z zaburzeniami psychicznymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2459 ze zm.)

Termin realizacji: bez zbędnej zwłoki

W wyżej wymienionych kwestiach działalność Domu wymaga podjęcia stosownych działań. Po zrealizowaniu powyższych zaleceń jednostka wykonywać będzie zadania ustawowe, w zakresie objętym tematyką kontroli, w sposób prawidłowy.

Na podstawie art. 128 ustawy o pomocy społecznej:

- 1) kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia,
- 2) Wojewoda ustosunkowuje się do zastrzeżeń w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia,

¹ Wojewoda Kujawsko-Pomorski stosuje 5 stopniową skalę oceny: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (zarządzenie nr 371/2017). Przez uchybienie, należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań. Przez nieprawidłowość, należy przez to rozumieć działanie lub zaniechanie, które z punktu widzenia kryteriów kontroli jest nielegalne, niegospodarne, niecelowe lub nierzetelne, a w przypadku kontroli wykonywania zadań – nieskuteczne, niewydajne lub nieoszczędne.

- 3) w przypadku nieuwzględnienia przez Wojewodę zastrzeżeń kontrolowana jednostka w terminie 30 dni obowiązana jest do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków,
- 4) w przypadku uwzględnienia przez Wojewodę zastrzeżeń, o których mowa w pkt 2 kontrolowana jednostka w terminie 30 dni jest obowiązana do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków, o których mowa w pkt 1, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych przez Wojewodę zastrzeżeń,
- 5) w przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności kontrolowanej jednostki Wojewoda, niezależnie od przysługujących mu innych środków, zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach organ założycielski tych jednostek lub organ zlecający kontrolowanej jednostce realizację zadania z zakresu pomocy społecznej,
- 6) w przypadku nie wniesienia zastrzeżeń, do niniejszych zaleceń pokontrolnych proszę o poinformowanie Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego pisma, o sposobie wykorzystania wniosków z kontroli, realizacji powyższego zalecenia lub przyczynach braku podjęcia zaleconych działań.

Jednocześnie informuję, iż w przypadku braku realizacji zaleceń pokontrolnych we wskazanym terminie, zostanie wszczęte postępowanie administracyjne w trybie art. 131 ustawy, zmierzające do wymierzenia kary pieniężnej, określonej w przepisie art. 130 ust. 1 przedmiotowej ustawy.

Z up. Wojewody Kujawsko-Pomorskiego
Józef Ramlau
Wicewojewoda

Otrzymują:
1. Adresat:
ul. Polna 30
88-190 Barcin,
2. A/a.